

SCENARIUSZ DLA NAUCZYCIELA

Princes Polonie - denar Bolesława Chrobrego

CELE OGÓLNE

1. Zapoznanie uczniów z podstawowymi zagadnieniami dotyczącymi powstania państwa polskiego, rządów Bolesława Chrobrego oraz wybijanej przez niego monety.
2. Wyjaśnienie funkcjonowania państwa wczesnośredniowiecznego (władza, wojskowość, ekonomia).
3. Przedstawienie zamku Muzeum Archeologicznego w Poznaniu oraz niektórych elementów ekspozycji.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Cele poznawcze

1. Uczeń zna podstawowe informacje o początkach państwa polskiego (wydarzenia, postaci);
2. Uczeń rozumie sposób funkcjonowania państwa wczesnośredniowiecznego. Rozumie rolę władcy, drużyny książęcej, grodów oraz podstawowe zagadnienia ekonomiczne.
3. Uczeń wie czym był denar Chrobrego oraz jaka była jego rola.

Cele kształtujące

1. Doskonalenie umiejętności logicznego myślenia.
2. Doskonalenie umiejętności pracy z tekstem i czytania ze zrozumieniem.

Cele wychowawcze

1. Rozwijanie rozumienia ciągu przyczynowo-skutkowego.
2. Uwrażliwienie na historię, kulturę, zabytki.
3. Rozwijanie zainteresowania historią.

METODY PRACY

♦ rozmowa sterowana ♦ praca uczniów pod kierunkiem nauczyciela ♦ burza mózgów ♦ praca z tekstem

NARZĘDZIA

♦ komputer i rzutnik ♦ wydrukowane i pocięte zadania do lekcji w odpowiedniej liczbie ♦ film dołączony do lekcji

PRZEBIEG LEKCJI

5 min

Rekapitulacja wtórna

- ♦ Zapytaj uczniów czy wiedzą coś na temat początków państwa polskiego. Powiedz, że podczas tej lekcji zapoznają się z dziejami pierwszego króla Polski. Pokaż im obraz Jana Matejki przedstawiający Bolesława Chrobrego i zapytaj, czy wiedzą co to za władca. Podziel uczniów na grupy 2-4 osobowe.

35 min

Lekcja właściwa

- ♦ Przedstaw uczniom **zadanie 1**, następnie sprawdźcie je wspólnie.
- ♦ Przedstaw uczniom podstawowe informacje o Bolesławie Chrobrym i początkach jego panowania. Opowiedz o spotkaniu z Ottonem III w Gnieźnie i wyjaśnij, dlaczego było to ważne wydarzenie.
- ♦ Zaprezentuj uczniom przedstawienia średniowiecznych wojów oraz wykorzystywanego przez nich uzbrojenia. Następnie daj do wykonania **zadania 2 i 3**.
- ♦ Przedstaw podboje Bolesława Chrobrego i daj do wykonania **zadanie 4**.
- ♦ Opowiedz uczniom o grodach oraz mieszkańcach wczesnośredniowiecznej Polski. Następnie wykonajcie **zadania 5, 6 i 7**.
- ♦ Obejrzyjcie film dołączony do lekcji. Następnie rozdaj uczniom do rozwiązania **zadanie 8**.
- ♦ Przekaż uczniom informacje związane z denarem Chrobrego - jego rolą i symboliką. Następnie rozdaj do wykonania **zadanie 9**.

4 min

Rekapitulacja pierwotna

- ♦ Opowiedz o koronacji Chrobrego, schyłku panowania władcy i w kilku słowach opowiedz o sytuacji po jego śmierci. Rozdaj uczniom **zadanie 10** do wykonania. Daj uczniom czas na zadanie pytań.

1 min

Zadanie domowe

- ♦ Poproś uczniów aby w domu, samodzielnie wyszukali informację skąd się wzięła nazwa dynastii – Piastowie.

Zadanie 1

Pod koniec życia Mieszka I w skład jego kraju wchodziły już Wielkopolska, Mazowsze, Śląsk, Małopolska. Państwo to swoimi granicami przypominało nieco współczesną Polskę.

Znajdź na poniższej mapie:

POMORZE ♦ ŁUŻYCE ♦ MAŁOPOLSKA ♦ MILSKO ♦ RUŚ KIJOWSKA ♦ MORAWY ♦ WIELKOPOLSKA ♦ ZIEMIE PRUSÓW ♦ ŚLĄSK

Wyk. Poznaniak CC BY-SA 3.0

Zadanie 2

Na czym opierała się siła młodego państwa polskiego? Bolesław Chrobry dysponował drużyną książęcą. W jej skład wchodziły wojownicy - lekkobrojni tarczownicy oraz lepiej wyposażeni i bardziej doświadczeni pancerni. Szacuje się, że Chrobry był w stanie na wyprawę wojenną zmobilizować około 4-5 tysięcy wojowników. Drużyna książęca stanowiła o potęgze militarnej państwa, ale też znacznie obciążała kieszę władcy.

Przyjrzyj się zdjęciom rekonstruktorów i dopasuj do nich odpowiednie określenia: LEKKOZBROJNY TARCZOWNIK, CIĘŻKOZBROJNY PANCERNY

Zadanie 3

Przyjrzyjmy się dokładniej wyposażeniu średniowiecznego woja. W skład uzbrojenia zaczepnego wchodziły włócznie, topory, łuki oraz miecze. Do ochrony wykorzystywano grube, miękkie kaftany, kolczugi, tarcze oraz hełmy.

Dopasuj nazwy i opisy do poszczególnych obrazków:

1.	TOPÓR	A. Rodzaj hełmu o stożkowatym kształcie.
2.	WŁÓCZNIĄ	B. Zbroja, składająca się z małych, metalowych kółeczek.
3.	MIECZ	C. Ciężka broń obuchowo-sieczna. Można ją także wykorzystać do rąbania drewna.
4.	SZŁOM	D. Broń, składająca się z drewnianego drzewca oraz stalowego grotu. Mierzyła ok. 2-3 metrów. Bardzo popularna w średniowieczu ze względu na niski koszt jej wyprodukowania.
5.	KOLCZUGA	E. Broń sieczno-kolna. Składa się z klingi, chroniącego dłoni jelca oraz rękojeści.

Zadanie 4

Dzięki zaprawionym w bojach wojownikom, Chrobry poszerzał granice swojego kraju. Uzupełnij tekst, aby dowiedzieć się o zdobyczach terytorialnych Bolesława Chrobrego. Wspomóż się mapką!

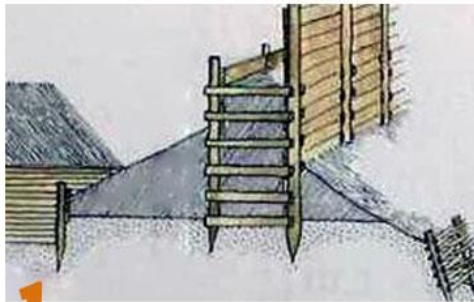
W toku licznych wojen Bolesław Chrobry przyłączył do Polski Grody Czerwieńskie, _____ . Tymczasowo zajął też _____ oraz Kijów. Władca z powodzeniem odpierał również najazdy, przede wszystkim _____. Po śmierci Bolesława Polska pogrążyła się w kryzysie i nie udało się utrzymać zdobyczy terytorialnych. Nie zmienia to jednak faktu, że Chrobry przeszedł do historii jako wyjątkowo skuteczny _____ .

MORAWY, ŁUŻYCE ORAZ MILSKO ♦ CZECHY ♦ ZDOBYWCA ♦ NIEMIECKIE

Zadanie 5

Przyjrzyj się uważnie obrazkom. Dopasuj obrazki do nazw i odpowiednich opisów:

1.

Lienhard Schulz, CC BY-SA 3.0

Fazer, CC BY-SA 2.5

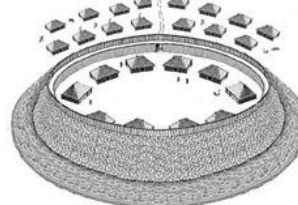
2.

3.

4.

1.	GRÓD	A. Obronne ogrodzenie, zbudowane z drewnianych bali.
2.	WAŁ	B. Obronna osada otoczona wałem i palisadą.
3.	FOSA	C. Ziemna konstrukcja, stanowiąca podstawę pod inne fortyfikacje, na przykład palisadę.
4.	PALISADA	D. Obronny rów, najczęściej wypełniony wodą.

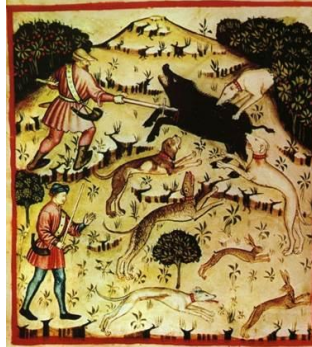
Zadanie 6

Czym zajmowali się mieszkańcy podgrodzia?

Przyjrzyj się obrazkom i dopasuj opisy. Uwaga! Nie wszystkie opisy Ci się przydadzą.

a)

b)

c)

d)

e)

f)

KOWALSTWO ♦ WYCINKA DRZEW ♦ MYŚLISTWO ♦ TURNIEJE RYCERSKIE ♦ GARNCARSTWO ♦
RYBOŁÓWSTWO ♦ MALARSTWO ♦ ROLNICTWO

Zadanie 7

Mieszkańcy średniowiecznych podgrodzi pozostawili po sobie liczne przedmioty. Ich odnajdywaniem i badaniem zajmują się archeolodzy. Przyjrzyj się zabytkom i pomyśl do czego mogły służyć. Dopasuj odpowiedni numer do nazwy i opisu.

fot. Antoni Olbrychski

1.

3.

Mikołaj Makowski
www.instagram.com/borzywoj_reenactor

Mikołaj Makowski
www.instagram.com/borzywoj_reenactor

2.

1.	FIBULA	A. Garnki i kubki wypalane z gliny były w średniowieczu najpopularniejszymi naczyniami.
2.	GROT	B. Ozdobna, metalowa zapinka do spinania szat. W średniowieczu wykorzystywano ją zamiast guzików.
3.	FRAGMENTY CERAMIKI	C. Ostre, metalowe zakończenie do włóczni lub strzały. Mogły być one wykorzystywane do polowań lub w czasie wojny.

Zadanie 8

Obejrzyj film i odpowiedz na pytania:

1. *Co było wykorzystywane jako płacidło w czasach wczesnego średniowiecza?*
 - A) *Płóciennie chusteczki*
 - B) *Kawałki drewna*
 - C) *Kamienie o różnych kolorach*
2. *Za rządów którego władcy Polska została zwolniona z trybutu (opłaty) na rzecz cesarstwa?*
 - A) *za Mieszka I*
 - B) *za Bolesława Chrobrego*
 - C) *za Mieszka II*
3. *Wybierz zdanie, które najlepiej opisuje rolę monety we wczesnośredniowiecznej Polsce:*
 - A) *monety były bardzo popularne. Wykorzystywano je do codziennych transakcji.*
 - B) *monety były wykorzystywane wyłącznie przez władców. Zwykłym mieszkańcom nie wolno było ich posiadać.*
 - C) *Monety były wykorzystywane przede wszystkim do bardzo dużych transakcji. Zwykli ludzie często zakopywali je w ziemi, chcąc w ten sposób zabezpieczyć swoje oszczędności. Dzięki monetom książęta mogli też propagować symbolikę związaną z władzą - na przykład przypominać imię księcia i jego wizerunek.*

Zadanie 9

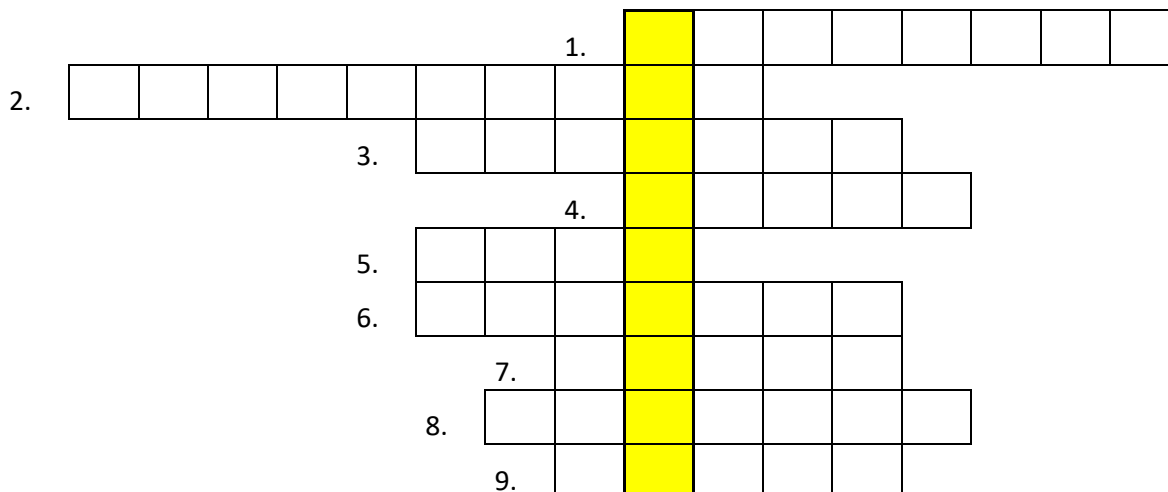
Wskaż FAŁSZYWE zdanie:

- a) *Denar to moneta wykonana ze srebra*
- b) *W legendzie denara Chrobrego znajduje się napis "Princes Polonie", co po łacinie oznacza "władca Polski"*
- c) *Wszyscy historycy są przekonani, że ptakiem przedstawionym na monecie jest orzeł.*
- d) *Paw posiadał w średniowieczu symbolikę związaną z religią chrześcijańską.*
- e) *Bicie własnej monety było dla władcy źródłem prestiżu i podnosiło rangę państwa.*
- f) *Bolesław Chrobry był pierwszym polskim władcą, który przyjął chrzest.*

Zadanie 10

Rozwiąż krzyżówkę:

1. Nazwa ciężkozbrojnego woja.
2. Osada, która znajdowała się poza grodem.
3. Plemię słowiańskie, które żyło na terenie Wielkopolski. Wywodził się z niego Mieszko I.
4. Nazwa popularnego we wczesnym średniowieczu hełmu.
5. Ostre, metalowe zakończenie włóczni lub strzały.
6. Przydomek Bolesława.
7. Jedna ze stron monety.
8. Miasto, w którym spotkali się Otton III i Bolesław Chrobry.
9. Srebrna moneta.

SŁOWNICZEK

Denar - srebrna moneta. Wybijana już w starożytnym Rzymie, popularna także w średniowieczu.

Plemię - grupa ludzi, często wywodząca się od wspólnego przodka, zamieszkująca jeden obszar, połączona więzami - ekonomicznymi czy społecznymi. Plemię było formą organizacji poprzedzającą powstanie państwa.

Polanie - plemię, które żyło na terenie Wielkopolski. To z niego wywodził się Mieszko I, który dał początek państwu polskiemu.

Drużyna książęca - zbrojna grupa wojów, podporządkowana księciu.

Trybut - opłata, składana przez państwo podległe silniejszemu zwierzchnikowi.

Święty Wojciech - biskup praski, który przybył na dwór Bolesława Chrobrego. Jego celem była chrystianizacja plemion pogańskich Prusów. Podczas jednej z takich wypraw Wojciech został zabity. Uznano go za męczennika i świętego.

Chrystianizacja - nawracanie na wiarę chrześcijańską.

Mennica - zakład, zajmujący się biciem monet oraz stempli.

Płacidło - przedmiot, pełniący funkcję pieniądza. Mogły to być np. chusteczki płócienne, skóry, czy kawałki metalu.

POLECANE MATERIAŁY:

HISTORIA: POSZUKAJ - Jak Bolesław ołśnił Ottona w Gnieźnie

https://www.historiaposzukaj.pl/wiedza,wydarzenia,112,jak_boleslaw_olsnil_ottona_w_gnieznie.html

HISTORIA: POSZUKAJ - Gniezno czy Giecz - skąd pochodzi dynastia

https://www.historiaposzukaj.pl/wiedza,wydarzenia,109,gniezno_czy_giecz_czyli_skad_pochodzi_dynastia.html

HISTORIA: POSZUKAJ - Szyszak z Polski śladem skandynawskich wojów

https://www.historiaposzukaj.pl/wiedza,obiekty,780,obiekt_szyszak.html

Denary Bolesława Chrobrego

<http://www.denary.com.pl/denar-boleslawa-chrobrego.php>

Denar Princes Polonie i inne polskie monety w zbiorach Zamku Królewskiego w Warszawie

<https://kolekcja.zamek-krolewski.pl/obiekt/id/ZKW.N.4628>

Pierwsze polskie monety - wykład prof. Stanisława Suchodolskiego

https://www.youtube.com/watch?v=WtA_3wVGjZQ

PRAWIDŁOWE ODPOWIEDZI DO ZADAŃ

Zadanie 2 ♦ 1-lekkozbrojny tarczownik ♦ 2-Ciężkozbrojny pancerny

Zadanie 3 ♦ 1-WŁÓCZNIA – D ♦ 2-SZŁOM- A ♦ 3-TOPÓR – C ♦ 4-KOLCZUGA – B ♦ 5-MIECZ – E

Zadanie 4 ♦ MORAWY, ŁUŻYCE ORAZ MILSKO ♦ CZECHY ♦ NIEMIECKIE ♦ ZDOBYWCA

Zadanie 5 ♦ 1 WAŁ C 2 ♦ PALISADA A ♦ 3 FOSA D ♦ 4 GRÓD B

Zadanie 6 ♦ A.ROLNICTWO ♦ B. MYŚLISTWO ♦ C. GARNCARSTWO ♦ D. WYCINKA DRZEW ♦ E. KOWALSTWO ♦ F. RYBOŁÓWSTWO

Zadanie 7 ♦ 1 FRAGMENTY CERAMIKI A ♦ 2 GROT C ♦ 3 FIBULA B

Zadanie 8 ♦ 1A, 2B, 3C

Zadanie 9 ♦ f

Zadanie 10 ♦ 1. PANCERNY ♦ 2. PODGRODZIE ♦ 3. POLANIE ♦ 4. SZŁOM ♦ 5. GROT ♦ 6. CHROBRY ♦ 7. AWERS ♦ 8. GNIEZNO ♦ 9. DENAR

HISTORIA:
ZOBACZ

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

NARODOWY
INSTYTUT MUZEALNICTWA
I OCHRONY ZBIORÓW

DEUCH

HISTORIA:
POSZUKAJ

Projekt HISTORIA: POSZUKAJ realizowany jest przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów.
Program „Historia: zobacz” jest przygotowany i realizowany we współpracy
z Fundacją Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii.

Sfinansowano ze środków MKiDN
w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA 2017-2022